

## PAPER DETAILS

TITLE: ÖZGÜRLÜKLE YÜZLESMEK: RASYONEL TARTISMANIN ZAFERİ VE BUNUN SONUÇLARI

AUTHORS: Maxime GAUIN

PAGES: 121-144

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/639395>

# ÖZGÜRLÜKLE YÜZLEŞMEK: RASYONEL TARTIŞMANIN ZAFERİ VE BUNUN SONUÇLARI

FACING LIBERTY: THE VICTORY OF RATIONAL  
ARGUMENTATION AND ITS CONSEQUENCES

Maxime GAUIN  
Araştırmacı, AVİM

**Öz:** Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Perinçek İsviçre'ye Karşı kararı ancak soykırım iddialarını içeren daha önceki davalarla karşılaştırıldığında tamamen anlaşılabilir olmaktadır. Ermeni tarafı, özgürce ve karşı savlar olmadan iddialarını sunabildiğinde genelde bu konuda zafer elde edebilmiştir. Öte yandan, Ermeni Soykırımı etiketine karşı ve Ermeni Soykırımı etiketi için çıkan savların yüzleşmeleri Ermeni terörünün destekçileri için felaket sonuçlara sebep olmaktadır. Bununla beraber, Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın bağlayıcılığı olmayan kararların hukuksal değerini reddeden (2003-2004) kararları ve Fransa Anayasa Konseyi'nin Boyer tasarısını geri çeviren kararı AİHM kararına giden yolu açmıştır. Bu karar konuşma özgürlüğü için olduğu kadar Ermeni sorununa dair akademik tartışmaların tanınması için de büyük bir zaferdir. Bu karar, her seviyeden fikir alışverişi için olduğu kadar, muhaliflerini Holokost inkârcılarından farkları yokmuş gibi yansıtmaya çalışan Ermeni milliyetçilerine karşı hakaret davalarında ek bir yasal dayanak olarak da kullanılmalıdır.

**Anahtar Kelimeler:** Ermenistan'ın Kurtuluşu için Ermeni Gizli Ordusu (ASALA), Ermeni Devrimci Federasyonu (ARF), Ermeni terörizmi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Avrupa Birliği Adalet Divanı, hakaret, Holokost, İsviçre, Türkiye

**Abstract:** The ECHR's Perincek v. Switzerland verdict is understandable to its full extent only by considering the previous legal cases involving allegations of genocide. When the Armenian side can present its allegations freely and without counter-argument, it is generally able to obtain victories. On the other hand, the confrontation of arguments for and against the "Armenian genocide" label leads to disastrous results for the supporters of Armenian terrorism. Moreover, the decisions of the European Union's Court of Justice (2003-2004) rejecting the legal value of non-binding resolutions, and of the French Constitutional Council against the Boyer bill have paved the way for the ECHR's verdict. This

*decision is a major victory both for freedom of speech, but also for the recognition of the scholarly debate on the Armenian question. This decision should be used not only as an argument in exchange of ideas at every level, but also as an additional legal basis for defamation cases against Armenian nationalists who attempt to portray their opponents as being no better than Holocaust-deniers.*

**Keywords:** *Armenian Secret Army for the Liberation of Armenia (ASALA), Armenian revolutionary Federation (ARF), Armenian terrorism, European Court of European Rights, European Union's Court of Justice, defamation, Holocaust, Switzerland, Turkey.*

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), 17 Aralık 2013 kararıyla İsviçre yargısının Doğu Perinçek’e karşı verdiği hükmün yanlış olduğuna karar verdi. AİHM’in kararı sadece konuşma özgürlüğü açısından bir zafer değildir, aynı zamanda ilk defa bir uluslararası mahkeme “soykırım” iddialarının şüpheye yer bırakmayacak bir şekilde kanıtlanmamış olduğunu ifade etmiştir.

Bu makale, davanın salt hukuku boyutuna değinmekten kaçınmadan, davanın tarihi arka planına ve aynı zamanda özellikle Avrupa açısından tarihi çalışmalara olan sonuçlarına vurgu yapacaktır.

## Arka Plan

### “Soykırım” iddiaları ve ulusal ceza mahkemeleri: 1921-1985

“İmha etme” (ve 1965’ten sonra da “soykırım”) iddialarını kullanma fikri, Osmanlı İmparatorluğunun Dâhiliye Nazırı (1913-1917) ve Sadrazamı (1917-1918) Talat Paşanın Taşnak teröristi S. Tehlirian tarafından suikast edilmesiyle ortaya çıkmıştır. 1925’e kadar Ermeni Devrimci Federasyonu (ARF) liderlerinden ve Nemesis Operasyonu yönetenlerden biri olan Hagog Der Hagopian, diğer adıyla Chahan Natalie (1884-1983), Tehlirian’a Talat Paşa’yı öldürmesinden sonra kaçmaması konusunda talimat vermişti. Dava, İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin kötülenmesi ve genel olarak Ermeni milliyetçi propagandası için bir vesile olarak kullanıldı. Savcının çabaları sayesinde bu strateji dava sırasında ancak ortalama sonuçlar elde etti. Ne olursa olsun, sonuç olarak ARF beklentisinin çoğunluğunu elde etti: yani Tehlirian’ın deli olarak nitelendirilmesi ve sonuç olarak da beraat etmesi.<sup>1</sup> Berlin’deki mahkeme tarafından devlet destekli imha etme iddiaları doğrulanmamış olsa da ARF – ve diğer Ermeni milliyetçileri – yine de hep bu yönde iddia etmeye devam etmişlerdir.

S. Tehlirian’ın ilk öğrencisi ve Türkiye’nin Los Angeles Başkonsolosu Mehmet Baydar’ın ve Başkonsolos Yardımcısı Bahadır Demir’in katili olan Gourgen Yanikian,<sup>2</sup> kendi davasını siyasi bir vesileye dönüştürmekte başarısız oldu. Savcı ve mahkeme başkanı, davanın sadece kurbanların uyrukları sebebiyle işlenen çifte cinayeti yargılanmaktan ibaret olduğu konusunda hemfikirdiler.<sup>3</sup> Yanikian, hem ilk derece hem de temyiz mahkemesi tarafından ömür boyu hapse mahkûm edildi<sup>4</sup> (ABD’de ölüm cezası 1972-1978 seneleri

1 Ara Krikorian (éd.), *Justicier du génocide arménien: le procès de Tehlirian* (Paris, Diasporas, 1981).

2 Michael Bobelian, *Children of Armenia* (New York, Simon & Schuster, 2009), ss. 141-163; Christopher Gunn, “Commemoration for the 40th Year of the First Victims of ASALA,” *Review of Armenian Studies*, n° 27, 2013, ss. 267-273; Bilâl N. Şimşir, *Şehit Diplomatlarımız (1973-1994)*, I. Cilt (Ankara: Bilgi Yayınevi, 2000), ss.81-117.

3 Yanikian’ın davasının transkripti: <http://www.ataa.org/reference/Yanikian-Trial-Transcript.pdf>

4 Mahkeme kararının temyizi: <http://law.justia.com/cases/california/calapp3d/39/366.html>

arasında federal Yüksek Mahkeme tarafından askıya alınmıştı). Yanikian'ın takipçisi olan Taşnak teröristi Hampig Sassounian, 1982 yılında Türkiye Los Angeles Başkonsolosu Kemal Arıkan'ı suikast ettiği için benzer bir şekilde 1984 yılında ömür boyu hapse mahkûm edildi. 1986'da temyiz mahkemesi bu mahkûmiyeti onayladı.<sup>5</sup>

“Soykırım” iddialarına dayalı savunma stratejisinin ilk kesin başarısı, 1982'de Aix-en-Provence'de (Fransa) İsviçre'deki Türk büyükelçisini öldürmeye teşebbüs etmiş olan Taşnak mensubu Max Hrairk Kilndjian'ın davası sırasında gerçekleşmiştir. M.K. Kilndjian işlenen suç için sadece “suç ortağı” olarak mahkûm edildi ve iki senelik hapis cezası aldı, ki bu ceza dava öncesinde önlem olarak göz altında tutulma süresine neredeyse denkti. Türk büyükelçisinin avukatı olan Alain Vidal-Naquet Marsilya'daki en büyük avukatlık bürosu başkanıydı (hâlâ da öyledir), ancak dava sırasında neredeyse tek başına kaldı, ve daha da kötüsü 1915 meselesiyle ilgili olarak söylemsiz kaldı. Buna karşın Kilndjian'ın savunmasında “soykırım” iddialarına çok belirgin bir şekilde vurgu yapıldı, Türk diplomatlarına karşı gerçekleştirilen herhangi bir saldırıya için gerekçe olarak gösterildi ve bu iddiaların desteklenmesi için pek çok “tanık” çıkartıldı.<sup>6</sup>

Daha da önemli olanı ise Türk konsoloslughuna saldıran, bir koruma öldüren, konsolosu yaralayan ve rehine alan dört Ermenistan'ın Kurtuluşu için Ermeni Gizli Ordusu (ASALA) teröristinin davasıydı.<sup>7</sup> Davalıların takımı Kilndjian'ın avukatlığını yapmış olan Patirck Devedjian ve Henri Leclerc tarafından yönetildi. Türk tarafı bu sefer, “soykırım” iddialarına karşı çıkmak için Ankara Üniversitesi'nde profesör olan Türkkaya Ataöv'ü ve Türkiye Ermenilerinin “zulüm” ve “ayrımcılığa” maruz kaldığı suçlamalarına karşı çıkmak için İstanbul Ermeni Patrikhanesi sözcüsü Dickran Kevorkian'ı gönderdi. Ancak hem çok geç kalınmıştı, hem de yetersiz sayıda insan gönderilmişti. Davalı taraf çok daha fazla tanık gösterdi ve davacı tarafın avukatları ise bir kez daha tarih konusunda öne sürecekleri bir söylemden yoksun kaldılar.<sup>8</sup> 1982'deki Kilndjian davasının aksine, bu sefer davalı taraf saldırının kendisi konusunda mahkemeyi ikna etmekte başarısız oldu. Nitekim teröristlerin avukatları korumanın ölümünü bir kazaymış gibi göstermeye çalıştı, ancak mahkeme gene de bunun bir cinayet olduğuna karar kıldı ve bununla bağlantılı olarak teröristlere korumanın dul kalan eşi ve yetim kalan çocukları için 490.000 Frank ödemeye mahkûm etti (korumanın ailesi 600.000 Frank istemişti).<sup>9</sup> Her

5 *People v. Sassounian* (1986), 182 Cal. App. 3d 361, <http://law.justia.com/cases/california/calapp3d/182/361.html>

6 Comité de soutien à Max Kilndjian, *Les Arméniens en cour d'assises. Terroristes ou résistants?* (Marseille: Parenthèses, 1983). (Kilndjian davasının stenografik raporu).

7 “Quatre Arméniens devant leurs juges — Le Commando suicide Yeghin Kechichian répond de l'occupation sanglante du consulat de Turquie à Paris le 24 septembre 1981”, *Le Monde*, 23 Ocak 1984.

8 “Procès Van”, *Hay Baykar*, 23 Şubat 1984, ss. 4-14.

9 *Arrêt de la cour d'assises de Paris*, 30 Ocak 1984.

ne olursa olsun, ceza hükümlerinin dikkat çekici derecede müsamahalı oluşu (her terörist için yedi sene hapis), ancak “soykırım” iddiası çerçevesinde açıklanabilir.

Paris davası sonrasında çıkan kısa, ancak ciddi olan kriz,<sup>10</sup> Fransa Cumhurbaşkanı Francois Mitterrand ile Paris’teki Türkiye büyükelçisi Adnan Bulak arasında bir anlaşmayla ve en büyük Fransız avukatlık bürosu olan Gide-Loyrette-Nouel’in Türk tarafı adına gelecekteki Ermeni terörizm vakalarına bakma sorumluluğunu almasıyla sonuçlandı. Şirketin başkanı olan Jean Loyrette, Türk tarafının avukatlar grubunun başkanlığını üstlendi. Yirminci yüzyılın ikinci yarısının en iyi Fransız avukatlarından biri olmanın dışına, Jean Loyrette aynı zamanda Oxford Üniversitesi’nden güncel tarih dalında doktora unvanına sahiptir. Yeni Türk (daha doğrusu Fransız-Türk) hukuksal hücumunun ilk başarısı Orly Katliamı davası değil, yasadışı silah ve patlayıcı depolamaktan dolayı 1984’te Créteil’de Mouvement national arménien’e (MNA - ASALA’nın siyasi kanadı) karşı açılan ilk davadır. Türk konsolosluğunun avukatlarını hafife alır bir şekilde, onları Paris’teki dava için “biraz yumuşak” olarak anlatmış olan MNA’nın gazetesi *Hay Baykar*;<sup>11</sup> dava sonrasında “sert ve dik başlı” davacı taraf (*une partie civile acharnée et opiniâtre*) hakkında olan öfkelerini – ve aynı zamanda korkusunu – dile getirdi ve (haklı olarak) davada verilen ağır hükümlerdeki esas faktörün bu avukatlar olduğunu belirtti.<sup>12</sup>

*Ortaya atılan bu savların desteklenmesi amacıyla dört Türk araştırmacı – Sina Akşin, Türkkaya Ataöv, Hasan Köni ve Mümtaz Soysal – “soykırım” iddialarına karşı; Boğaziçi Üniversitesi kıdemli öğretim görevlisi Avedis Simon Hacinliyan ise Türkiye’deki Ermenilere karşı “zulüm” yapıldığına karşı tanıklık etti. Ne ilginçtir ki daha önceki davalarda Ermeni terörü adına tanıklık eden ve tarihçi olduğunu iddia eden kişilerden hiçbirisi ne MNA ne de Orly saldırısı davasında iddialarını yinelemeye cüret etmedi.*

Créteil’de görülen Orly saldırısı davasında (Şubat-Mart 1985), Jean Loyrette’in iş arkadaşları olan Gilles de Poix ve Christian de Thezillat, davada üç sanığın suçlu olduğu yönünde; Jean Loyrette’in kendisi ise Ermeni terörizmine ve “Ermeni soykırımı” iddialarına karşı güçlü savlarla münakaşa etti. Ortaya atılan bu savların desteklenmesi amacıyla dört Türk araştırmacı – Sina Akşin, Türkkaya Ataöv, Hasan Köni ve Mümtaz Soysal – “soykırım” iddialarına karşı; Boğaziçi Üniversitesi kıdemli öğretim görevlisi Avedis

10 “Indignation en Turquie”, *Le Monde*, 2 Şubat 1984.

11 “Procès de Kevork Guzelian, Vasken Sislian, Aram Basmadjian et Hagop Djoulfayan”, *Hay Baykar*, 23 Şubat 1984, s. 3.

12 “Procès des boucs émissaires de la répression anti-arménienne à Créteil” *Hay Baykar*, 12 Ocak 1985, ss. 4-9 (alıntı: s. 4).

Simon Hacinliyan ise Türkiye'deki Ermenilere karşı "zulüm" yapıldığına karşı tanıklık etti.<sup>13</sup> Ne ilginçtir ki daha önceki davalarda Ermeni terörü adına tanıklık eden ve tarihçi olduğunu iddia eden kişilerden hiçbirisi ne MNA ne de Orly saldırısı davasında iddialarını yinelemeye cüret etmedi. Son ama önemli bir diğer meselesi ise, Ocak 1984 davasında aşırı derecede kibirli davranmış olan Henri Leclerc, Créteil'deki Aralık 1984 davasındaki başarısızlığından ders çıkarmıştı: Bobigny'deki ikinci MNA davasında (Mart 1985, suçlunun saklanması) "siyasi bir tartışmaya"<sup>14</sup> girmekten kaçındı, ki bu "soykırım" iddialarının tarihi olmaktan ziyade siyasi olduğuna dair kendi kendini açıklayan bir itiraftır.

Bu hukuk davaları, tarih açısından rasyonel ve sistematik savların ortaya konulmasının ne kadar önemli olduğunu kanıtlamaktadır.

### *Avrupa Birliği Adalet Divanı Kararları (2003-2004)*

Ekim 2003'te avukat Philippe Krikorian tarafından temsil edilen Euro-Arménie (Marsilya) derneği, 2002'de Türkiye'nin AB üyeliği müzakerelerine başlamasına izin verdikleri gerekçesiyle AB Parlamentosu, AB Komisyonu ve AB Konseyi'ne karşı dava açtı. Bu dava, bağlayıcılığı olmayan kararların hukuksal değeri olmadığını kanıtlaması açısından önemlidir, ki bu onların herhangi bir şekilde "fikir birliği" olduğuna dair savlar için kullanılamayacağı anlamına gelmektedir. Nitekim, AB Adalet Divanı bu tür iddiaların tamamını reddetti ve davacıları dava masraflarını ödemeye mahkum etti:

*"Türkiye Cumhuriyeti'nin Avrupa Birliği'ne katılım ortaklığından faydalanması konusunda davacı taraf, davalı kurumların davranışlarının 1987 kararına aykırı olması sebebiyle hukuka aykırı olduğu savını kullanmaktadır.*

*19. 1987 kararının tamamen siyasi niteliğe sahip beyanatlara içeren bir belge olduğunu ve Parlamento tarafından her hangi bir zamanda değiştirilebileceğine işaret etmek yeterlidir. Bu sebeple kararı yazanlar ve daha ziyade davalı kurumlar açısından yasal sonuçlar doğuramaz.*

*20. Bu sonuç aynı zamanda 1987 kararının davacılar açısından kurumların karara uyacağı yönünde meşru bir beklenti oluşturduğu savını da geçersiz kılmaktadır (bu bağlamda şu davalara bakınız: Joined Cases 87/77, 130/77, 22/83, 9/84 ve 10/84 Salerno and Others*

13 *Terrorist Attack at Orly: Statements and Evidence Presented at the Trial, February 19 - March 2, 1985* (Ankara: Faculty of Political Science, 1985). Metnin orijinal Fransızca hali internette mevcuttur: <http://www.tetedeture.com/home/spip.php?article96>

14 "Bobigny: la solidarité arménienne condamnée", *Hay Baykar*, 10 Mayıs 1985, ss. 8-9.

*v Commission and Council [1985] ECR 2523, 59. paragraf, ve Joined Cases C-213/88 and C-39/89 Luxembourg v Parliament [1991] ECR I-5643, 25. paragraf). [...]*

*Davacılar başarısız oldukları için mahkeme masraflarını ödemeye mahkûm edilmelidirler.”<sup>15</sup>*

Ekim 2014’te temyiz mahkemesi Euro-Arménie ve Philippe Kirkorian’ın başvurusunu reddetti ve Ermeni derneği yeni masrafların ödenmesi konusunda mahkûm etti.<sup>16</sup>

### **Fransız Anayasa Konseyi’nin Kararı (2012)**

“Yasayla kabul edilmiş soykırımların inkârını” yasa dışı hale getiriyormuş gibi gözüken Boyer Tasarısı’nın (görülmemiş baskılar ve dalaverelerle) oylanmasında sonra, 31 Ocak 2012’de 76 vekil ve 82 senatör Anayasa Konseyi’ne iki adet benzer ancak farklı olan başvuru yaptı. Bir ay sonra Anayasa Konseyi tasarının konuşma özgürlüğünü ihlal edeceği gerekçesiyle anayasaya aykırı olduğuna karar verdi. Bu karar yadsınamayacak şekilde arka planın en önemli unsurudur: zira AHİM’in kararının dayanağı olarak gösterilen hukuk unsurudur.

*“5. Diğer bir yandan 1789 İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi şunları temin etmektedir: Fikirlerin ve kanaatlerin özgürce paylaşılması insan hakları arasında en kıymetli olanlardandır. Dolayısıyla her vatandaş özgürce konuşabilir, yazabilir ve yayın yapabilir, ancak bu özgürlüğün kötüye kullanılmasının yasayla belirlendiği şekilde de sorumlusu olacaktır. Anayasanın 34. Maddesi ise şunları temin etmektedir: vatandaşlık haklarının ve kişisel özgürlüklerin kullanımı için belirlenen temel garantiler yasalarla belirlenecektir. Bu çerçevede Parlamento özgür iletişimi kurma hakkı, konuşma özgürlüğü (konuşmanın yazılı şekli dâhil) ve basın özgürlüğünün düzenlenmesi konusunda kurallar belirleme; ve aynı zamanda kamu düzenine ve üçüncü taraflara zarar veren ifade ve iletişim özgürlüğünün kötüye kullanılmasını cezalandıracak suçları belirleme hakkında sahiptir. Ancak bununla birlikte, ifade ve iletişim özgürlüğünün uygulanması demokrasinin önkoşullarından biri olduğu ve diğer hak ve özgürlükleri garanti altına*

15 “Order of the Court of First Instance (First Chamber) of 17 December 2003. Grégoire Krikorian, Suzanna Krikorian and Euro-Arménie ASBL v European Parliament”, Council of the European Union and Commission of the European Communities. Case T-346/03. <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=T-346/03>

16 “Notice for the OJ: Order of the Court (Fourth Chamber) of 29 October 2004 in Case C-18/04 P: Grégoire Krikorian and Others v European Parliament”, Council of the European Union, Commission of the European Communities. <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=49987&pageIndex=0&doclang=EN&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=83798>

*aldığı için, bu özgürlüğe getirilecek sınırlamalar belirlenen hedefler çerçevesinde gerekli, uygun ve orantılı olmalıdır.*

*6. Bir suçu soykırım olarak 'tanımak' hedefinde olan bir yasal düzenlemenin, normal bir yasanın alışılmış normatif çapından farklı olacağı göz önünde bulundurulduğunda; buna rağmen bahsi geçen yasanın 1. Maddesi 'Fransız hukuku tarafından tanınan' soykırım niteliğindeki suçların inkârını veya indirgenmesini cezalandırdığı için; bu sebeple de Parlamentonun kendisinin tanıdığı ve sınıflandığı suçların varlığını ve yasal sınıflandırmasının inkârını cezalandırdığı için; başka karşı çıkmaların gerekçesini incelemeye gerek kalmaksızın, bahsi geçen yasanın 1. Maddesinin anayasaya aykırı olarak nitelendirilmeli ve 2. Madde de 1. Maddeye ayrıştırılamayacak şekilde bağlı olduğu için anayasa aykırı olarak nitelendirilmelidir.*

**KARAR:**

*1. Madde – Kanunen tanınan soykırımların inkârlarının cezalandırılmasını öngören bu yasa, anayasaya aykırıdır.*

*2. Madde – Bu karar Fransa Cumhuriyeti Resmi Gazetesi'nde yayınlanacaktır.”<sup>17</sup>*

Kısacası, Anayasa Konseyi konuşma özgürlüğü adına karar almıştır. Bu bir teknik konu değil, bir ilke meselesidir. Bu karar aynı zamanda bu tehlikeli oyunu tekrar oynamak isteyebilecek her hangi bir siyasetçiye uyarı içermektedir: 2001'da yapılan soykırım “tanınması” anayasaya aykırıdır<sup>18</sup>; ve Anayasa Konseyi kendisini, anayasaya uygunluğu konusunda kendisine sunulan tasarıyla yakından bağlantılı olan herhangi bir eski tasarının anayasaya uygunluğunu kontrol etme yetkisine sahip olarak görmektedir. İki sene sonra, yani 2014'te, Konsey başkanı Jean-Louis Debré Ankara yaptığı bir ziyaret sırada kesin bir dille şunu ifade etti: “Bu ilkeler hiçbir zaman değişmeyecek. Bu sebeple Konsey tarafından verilen karar kalıcı niteliktedir.”<sup>19</sup>

<sup>17</sup> “Decision no. 2012-647 DC of 28” 2012 Law on the punishment of denials of the existence of genocides recognized by law. <http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/english/case-law/decision/decision-no-2012-647-dc-of-28-february-2012.114637.html>

<sup>18</sup> Yasayla hiçbir bağlantısı olmadığından dolayı Anayasa Konseyi tarafından sansürlenilen bir beyanatta ilgili içtihat örneği için Konseyin 21 Nisan 2005 kararına bakınız: <http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/lesdecision/depuis-1958/decisions-par-date/2005/2005-512-dc/decision-n-2005-512-dc-du-21-avril-2005.965.html>. Soykırım “tanınmanın” anayasaya aykırılığıyla ilgili olarak başka savlar için bakınız: Georges Vedel, “Les questions de constitutionnalité posées par la loi du 29 janvier 2001”, Didier Mauss et Jeanette Bougrab (ed.), *François Luchaire, un républicain au service de la République* içinde (Paris: Publications de la Sorbonne, 2005), ss. 37-61.

<sup>19</sup> “French Judge Assures Gül Over ‘Genocide Denial’,” *Hürriyet Daily News*, 21 Şubat 2014, <http://www.hurriyetdailynews.com/french-judge-assures-gul-over-genocidedenial.aspx?pageID=238&nID=62751&NewsCatID=359>

Başka mahkeme kararları Debré'nin beyanatını onaylamaktadır. Nitekim Philippe Krikorian Fransız hükümetini yeni bir tasarı sunması için “zorlamaya” çalışırken 2012-2013 arasında AİHM karşısında üç kez başarısızlığa uğradı.<sup>20</sup> Son olarak, ancak aynı derecede önemli olarak, Paris'teki temyiz mahkemesi 16 Ocak 2014'te, Sırma Oran-Martiz'a (Fransız vatandaşı, Baskın Oran'ın kızı) hakaret ettiği gerekçesiyle, Avrupalı Ermeniler Adalet ve Demokrasi Federasyonu'nun o sıradaki yönetici müdürü Laurent Leylekian'ın mahkûmiyetini onayladı. Leylekian, Oran-Martiz'a karşı sarf ettiği şiddet içerikli sözleri arasında onun bir “inkârcı”, “Avrupa Birliği ülkelerinin toplumsal ve siyasi yapılarına bulaşan ve istila eden bir mikrop” ve “insanlık düşmanı” olduğu vardı. Paris'teki temyiz mahkemesi, kararının 6. sayfasında “Ermeni soykırımı” sözlerini tırnak işaretleri arasında koymakta ve hatta aynı sayfada hâkimler “[Laurent Leylekian'ın] Ermeni soykırımı olarak adlandırdığı” ifadesine yer vermektedir.<sup>21</sup> Nisan 2014'te Leylekian *Cour de cassation*'ya (Yüksek Mahkeme) yaptığı başvuruyu geri çektiğini açıkladı.<sup>22</sup> Bunun sonucu olarak kendisinin aldığı mahkûmiyet artık tam anlamıyla kesindir. Bu açıklamaya Ermeni basınından kimse yorum yapmamıştır, ki bu onların bu konudaki mahcubiyetlerinin çok kesin bir kanıtıdır.

## İsviçre ırkçılık karşıtı yasasının kötüye kullanılması

### Başarısız teşebbüsler

1995'te İsviçre yasa geçirerek (ceza kanununun 261. maddesiyle (bis) birleştirilmiştir), ırkçılığın ifade edilmesini ve soykırımın (neyin “soykırım” olarak nitelendirilebileceğini tam olarak açıklamadan) reddedilmesini, meşrulaştırılmasını veya basit bir şekilde indirgenmesini yasaklamıştır. 2001'de İsviçre-Ermenistan Derneği (Association Suisse-Arménie - ASA) İsviçreli Türklerin derneklerinin 17 başkanını şikâyet etti. Burada belirtilmesi gereken ASA'nın 1992'de James Karnusian tarafından kurulmuş olmasıdır: Karnusian, Hagop Hagopian'la beraber 1970lerin başında ASALA örgütünün kuran kişiydi.<sup>23</sup> Kurucusunun yaptığı kötülüklerden ziyade, onun 1915-

20 Conseil d'État statuant en contentieux, 26 Kasım 2012; Arrêt de la cour d'appel d'Aix-en-Provence, n° 2013/684, 10 Ekim 2013, [http://www.armenews.com/IMG/ARRET\\_QPC\\_CA\\_AIX\\_DU\\_10.10.2013.pdf](http://www.armenews.com/IMG/ARRET_QPC_CA_AIX_DU_10.10.2013.pdf)

21 Arrêt de la cour d'appel de Paris, pôle 2, chambre 7, n° 13/02194, 16 Ocak 2014, [http://www.turquienews.com/IMG/pdf/ca\\_de\\_paris\\_leylekianoran\\_martiz-2.pdf](http://www.turquienews.com/IMG/pdf/ca_de_paris_leylekianoran_martiz-2.pdf). Sırma Oran-Martiz'ın yorumları için bakınız: <http://www.aydinlikgazete.com/guendem/33051-soykirim-sozcusu-leylekian-fransada-mahkum-oldu.html>. İlk derece mahkemesi sırasında Oran-Martiz'ın avukatı, “‘bulaşmak ve istila etmek’ tabirleri *Gringoire*'nin kullandığı üsluptur!” dedi (*Gringoire*, zehir zemberek köşe yazıları sebebiyle kötü namı olan aşırı sağ bir haftalık gazeteydi ve Fransa'nın Alman işgali sırasında Vichy Rejimi ile işbirliği yapmıştı. Gazetenin sahibi, olacıkları kabullenerek, Normandy çıkarmasından on gün önce gazetenin yayını durdurmuş ve hemen İsviçre'ye kaçtı).

22 “Défaire le négationnisme : une ambition intacte”, *Les Nouvelles d'Arménie magazine*, n° 206, Nisan 2014, s. 43.

23 Karnusian'ın kendisi bu gerçeği 1987'de *The Armenian Reporter*'ın yazı işleri müdürü ile yaptığı röportajda itiraf etmiştir. Karnusian'ın isteği üzerine bu röportaj ancak ölümünden sonra, yani on bir sene sonra yayınlanmıştır: “Rev. James Karnusian, Retired Pastor and One of Three Persons to Establish ASALA, Dies in Switzerland,” *The Armenian Reporter*, 18 Nisan 1998.

1916'daki Türk-Ermeni trajedisinin yorumlamasıyla ilgilenen ASA, Türk kökenli bu İsviçre vatandaşlarını mahkûm ettirmekte başarısız oldu.

7 Eylül 2001'de savcı Bern-Leupen, Yahudi Soykırımı'nın aksine Osmanlı Ermenilerine olanların "soykırım" olarak tanımlanmasında bir fikir birliği olmadığını ve bu tür meselelerin tarihçilere bırakılması gerektiğini açıklayarak, suçlananların hepsinin beraat etmesini önerdi. Savcı aynı zamanda 261. maddenin (bis) muğlak ifadelerini bir talihsizlik olduğunu

**1914-1915 arası ve daha  
öncesinde Ermeni  
devrimci eylemlerinin  
gerçekleşmiş olduğunu  
kanıtlayan Rusça belgeler  
kesinlikle mevcuttur ve bu  
belgeler Rus ordusundaki  
Ermeni gönüllüler  
tarafından işlenen  
korkunç savaş suçları net  
bir biçimde anlatmaktadır.**

belirterek, buna karşı olarak Nürnberg Mahkemesi tarafından karar kılınan Nazilerin işlediği suçlarla sınırlı olan Avusturya'nın yasasını örnek gösterdi. 14 Eylül 2001'de mahkeme tüm davalıları beraat ettirdi. 7 Kasım 2002'de ise Federal Mahkeme (İsviçre'nin en yüksek mahkemesi) beraatları onayladı. Bununla bağlantılı olarak 2006'da İsveç günlük gazatesi *Die Weltwoche*, Hans-Lukas Kierser'in "Ermeni soykırım" iddiasını desteklediği, Profesör Norman Stone'un ise bu tezi reddettiği bir takım yazılar yayınladı. Ermeni milliyetçilerin uyguladığı baskılara

rağmen Profesör Stone'a karşı hiçbir dava açılmadı.

### **Perinçek davası**

7 Mayıs, 22 Temmuz ve 18 Eylül 2005'te; Lozan (Vaud Kantonu), Opfikon (Zürich Kantonu) ve Köniz'de (Bern Kantonu) Doğu Perinçek alenen "Ermeni soykırımı" iddiasının "emperyalist bir yalan" olduğunu ifade etti ve neden bu tür bir savı desteklediğini açıkladı. "Ermeni soykırımı" tanımlamasını pek çok saygıdeğer tarihçi tarafından reddedilseydi, Perinçek'in sert konuşmalarının bir anlamı olmazdı. Gerçekte Perinçek'in hedeflerinden bir tanesi İsviçre ceza kanununun 261. Maddesinin (bis) geçerliliğini zayıflatmaktı. Aslına bakılacak olursa zayıflatma girişiminde bulunmak gerekli değildi, zira bu yasanın 1915-1916'da Osmanlı Ermenilerinin kaderi konusundaki konuşma özgürlüğünü kısıtlayacak şekilde yorumlamak için mevcut bir içtihat yoktu. Geçmişteki başarısızlıklarından ders çıkarmamış olan ASA, erkenden 15 Temmuz 2005'te Perinçek'e karşı şikâyetle bulundu.

Perinçek, tezini destekleyen "kilogramlarca" arşiv belgesi olduğu, özellikle de Rusça arşiv belgesi olduğu yönünde övündü. 1914-1915 arası ve daha öncesinde Ermeni devrimci eylemlerinin gerçekleşmiş olduğunu kanıtlayan Rusça belgeler kesinlikle mevcuttur ve bu belgeler Rus ordusundaki Ermeni gönüllüler tarafından işlenen korkunç savaş suçları net bir biçimde

anlatmaktadır.<sup>24</sup> Ancak Perinçek öne çıkardığı Rusça belgeler konusunda yeteri kadar dikkatli davranmadı ve Romandie'nin Federasyonu Türk Derneğine (Fédération des associations turques de Suisse romande – FATSR) sadece Rusça olan dev arşiv kaynaklarının çevrilmesi için çok az süre bıraktı. FATSR'ın, davanın başlamasından önce çevirebildiği az sayıdaki belgeler Gürcü aristokrasisine ait olanlardı.<sup>25</sup>

Dava sürecini geri kalanı AİHM tarafından doğru bir şekilde özetlenmektedir:

*“9. 9 Mart 2007 tarihli bir kararla, Lozan Sulh Ceza Mahkemesi, başvurunu İsviçre Ceza Kanununun mükerrer 261. maddesinin 4. fıkrası uyarınca ırk ayrımcılığı suçundan suçlu bulmuş ve başvurunu iki yıl tecil edilmek üzere 100 İsviçre Frank'ı para cezasına çevrilen 90 günlük hapis cezasına ve 3.000 İsviçre Frank'ına (yaklaşık 2.500 Avro) dönüştürülen 30 günlük hapis cezasına mahkûm etmiş ve İsviçre-Ermeni Derneğine 1.000 İsviçre Frank'ı (yaklaşık 850 Avro) ödemesine karar vermiştir. Lozan Sulh Ceza Mahkemesi, Ermeni soykırımının gerek İsviçre kamuoyu bakımından, gerek daha genel anlamda gerçek bir olay olduğunu tespit etmiştir. Mahkeme, farklı parlamenter faaliyetlere (özellikle Buman'ın tezine; bkz. aşağıda 16. paragraf), hukuki yayınlar ile federal ve kantonal siyasi makamların farklı beyanlarına atıfta bulunmuştur. Ayrıca, Mahkeme, Avrupa Konseyi<sup>26</sup> ve Avrupa Parlamentosu gibi farklı uluslararası kuruluşlar tarafından söz konusu soykırımın tanındığını belirtmiştir. İlaveten Mahkeme, başvuran tarafından izlenen amaçların ırkçı amaçlarla eşdeğer olduğu ve tarihi tartışma niteliği taşımadığı sonucuna varmıştır.*

*10. Başvuran, söz konusu karara karşı istinaf başvurusunda bulunmuştur. Başvuran öncelikle bu kararın iptal edilmesini ve özellikle Ermeni sorununa ilişkin olarak araştırmaların durumu ve tarihçilerin tutumu hakkında ek soruşturma yapılmasını talep etmiştir.*

*11. 13 Haziran 2007 tarihinde, Vaud Kantonu Ceza İstinaf Mahkemesi, söz konusu karara karşı başvuranın yapmış olduğu temyiz başvurusunu reddetmiştir. İstinaf Mahkemesi'ne göre, İsviçre Ceza Kanunu'nun mükerrer 261. maddesinin 4. fıkrasının kabul edildiği tarihte, Yahudi soykırımı gibi, Ermeni soykırımı da İsviçre Kanun koyucusu tarafından*

24 General Mayewski, *Les Massacres d'Arménie* (1916); Mehmet Perinçek (ed.), *Rus Devlet Arşivlerinden 150 Belgede Ermeni Meselesi* (İstanbul: Kırmızı, 2013); Vladimir N. Tverdokhlebov, *War Journal of the Second Russian Fortress Artillery Regiment of Erzeroum* (İstanbul, 1919). ([http://louisville.edu/a-s/history/turks/Khlebof\\_War\\_Journal.pdf](http://louisville.edu/a-s/history/turks/Khlebof_War_Journal.pdf)); Michael A. Reynolds, *Shattering Empires. The Clash and Collapse of the Ottoman and Russian Empires, 1908-1918* (Cambridge: Cambridge University Press, 2011), ss. 144, 156-158 ve 194-197.

25 Cenevre'de Celâl Bayar ile mülakat (FATSR başkanı), Ağustos 2010.

26 Parlamenter Meclisinin bazı üyeleri dışında Avrupa Konseyi kendi adına Ermeni soykırımını tanımamıştır (bkz, *Affaire Perinçek c. Suisse* (Karar), Dava No. 27510/08, AİHM, (17 Aralık 2013). 29. paragrafı).

gerçekliği tanınan tarihi bir olaydı. Dolayısıyla, mahkemelerin, soykırımın mevcudiyetini kabul etmek için tarihi çalışmalara başvurmaları gerekmiyordu. İstinaf Mahkemesi, başvuranın, Ermenilerin uğradığı kıyım ve tehcirleri inkâr etmeksizin olayların soykırım olarak tanımlanmasını reddetmekle yetindiğini vurgulamıştır.

12. Başvuran, söz konusu karara karşı cezai bakımından Federal Mahkeme'ye temyiz başvurusunda bulunmuştur. Başvuran, özellikle, hakkında verilen kararın, kendisinin beraatı ve hukuki ve cezai bakımdan her türlü mahkûmiyetinin iptali yönünde tashihini talep etmiştir. Başvuran, içerik olarak, başvuran, her iki kanton mahkemesinin de, gerek İsviçre Ceza Kanunu'nun mükerrer 261. maddesinin 4. fıkrasının uygulanması açısından, gerek 1915 olaylarının soykırım olarak nitelendirilmesine imkân veren olaylara koşullarının gerçekliğine ilişkin olarak, yeterli bir soruşturma yapılmadıklarını ileri sürerek, temel haklarının ihlali açısından da şikâyetçi olmaktadır.

13. Federal Mahkeme, ilgili kısımları aşağıda sunulan 12 Aralık 2007 tarihli bir kararla (ATF<sup>27</sup> 6B\_398/2007), başvuranın başvurusunu reddetmiştir.”

Son olarak, şayet Perinçek'in cüretkâr girişimi Avrupalı bir içtihat yaratmak konusunda olumlu bir sonuç yarattıysa, aslında gerçekte teşekkür edilmesi gereken kişi değildir, zira Perinçek şu anda (ve muhtemelen gelecekte de) Avrupa'da (tüm dünyada olmasa da) “Ermeni soykırımı” tanımlamasına karşı geldiği için mahkûm edilen tek kişidir. Sorunun çözülmesine katkıda bulunduğu ölçüde aynı zamanda sorunu yaratan da ta kendisidir. Fransa'daki Lewis meselesi ile bu mesele arasında hiçbir şekilde karşılaştırılma yapılamaz. Gerçekten de bakılacak olursa, Ermeni dernekleri 1994-1995 arasında Bernard Lewis'a karşı olan dört davadan üçünü kaybettiler; ve Forum des associations arméniennes 1995'teki sivil olan son davayı kazanmasının tek sebebi Profesör Lewis'ın “soykırım” tezi için “hikayenin Ermeni tarafı” dediği içindir.<sup>28</sup> 2005'te bir başka davada *Cour de cassation* medeni kanunun 1382. maddesinin (“verilen her zarar telafi edilmelidir”) bireyler arasında konuşma özgürlüğünü sınırlandırmak için kullanılamayacağına karar verdi.<sup>29</sup> Altı yıl sonra bu mahkeme bu yöndeki yeni içtihadını güçlü bir şekilde doğruladı.<sup>30</sup>

27 Arrêt du Tribunal Fédéral (Federal Mahkeme Kararı).

28 Bernard Lewis, *Notes on a Century* (London: Weidenfeld & Nicolson, 2012), ss. 286-295.

29 Cour de cassation, chambre civile, 27 Eylül 2005, n° 03-13622, <http://www.legifrance.gouv.fr/affichJuriJudi.do?idTexte=JURITEXT000007051612&dateTexte=>

30 Cour de cassation, chambre civile, 6 Ekim 2011, n° 10-18142, <http://www.legifrance.gouv.fr/affichJuriJudi.do?oldAction=rechJuriJudi&idTexte=JURITEXT000024648298&fastReqlid=391179403&fastPos=1>

### AİHM “ırkçılık” suçlamasını ezmiştir

Yukarıda Perinçek hakkında yapılan eleştiriler AİHM’in kararının önemini azaltmamaktadır. Dikkat çekici bir şekilde taklit ederek; sinir bozucu diğer gerçekler yanında günümüz Ermenistan’ında yaygın olan Yahudi Soykırımı inkârcılığını, Taşnaklar ile Faşist İtalya ve Nazi Almanyası arasındaki yakın işbirliğini unutarak;<sup>31</sup> Ermeni milliyetçi propagandası “soykırım” iddialarına karşı yapılan herhangi bir meydan okuyuşu, Yahudi Soykırımı’nı inkâr eden Yahudi düşmanlarının yaptığına benzeterek, genellikle “ırkçılık” suçlaması ile sindirmektedir. Davalı İsviçre tarafınca hiçbir yenilik katılmadan tekrarlanan bu iddia AİHM tarafından ezilmektedir.

*“112. Mahkeme, 1915 yılında ve izleyen yıllarda meydana gelen olayların “soykırım” olarak tanınması hususunun kamuoyunu önemli ölçüde ilgilendiren bir alan olduğu hususunda ihtilaf bulunmadığını kaydetmektedir. Başvuranın konuşmaları, ihtilaflı ve hararetli bir tartışma bünyesinde gerçekleşmiştir. Başvuran tarafından yapılan konuşmanın niteliği ile ilgili olarak, Mahkeme, başvuranın hukuk doktoru ve İşçi Partisi Genel Başkanı olduğunu hatırlatmaktadır. Üstelik başvuran, kendisini tarihçi ve yazar olarak görmektedir. Ulusal makamların başvuranın konuşmalarını tarihselden çok “milliyetçi” ve “ırkçı” olarak nitelendirmelerine rağmen (Federal Mahkeme’nin kararı, değerlendirme 5.2, yukarıda 13. paragraf) özellikle, birinin, 1923 yılında imzalanan Lozan Antlaşması’nın yıldönümü vesilesiyle düzenlenen bir konferans sırasında yapılmış olmasının da gösterdiği gibi, başvuranın konuşmalarının ve tezlerinin esası tarihi bir çerçevededir. Ayrıca, başvuran, iki Devlet, yani bir tarafta Türkiye, diğer tarafta halkı kıyım ve tehcirlerden mağdur olan Ermeni tarafı arasındaki bir mesele hakkında siyasetçi olarak konuşma yapmıştır. Bir suçun nitelendirilmesi ile ilgili olduğundan meselenin hukuki bir boyutu da bulunmaktadır. Buradan hareketle, Mahkeme, başvuranın konuşmasının hem tarihi, hem hukuki, hem de siyasi nitelik taşıdığı kanaatindedir.”*

Bu paragraf net bir biçimde AİHM’in, İsviçre’de yapmış olabileceği tüm hatalara rağmen “ırkçı” olmadığı bariz bir şekilde belli olan Doğu Perinçek’e karşı yöneltilen “ırkçılık” suçlamalarını ciddiye almadığını kanıtlamaktadır. Bu tür suçlamalar esasen hem ucuz hem de anlamsız tekrar yapan cinstendir: sözde “Ermeni soykırımının” “inkârı”, belirli bir sava başvurulmadan “ırkçı” olarak nitelendirilmektedir.

31 “Document Reveals Dashnag Collaboration With Nazis,” *Congressional Record*, 1 Kasım 1945, ss. A4840-A4841; Arthur Derounian, “The Armenian Displaced Persons,” *Armenian Affairs Magazine*, I-1; Béatrice Penati, “C’est l’Italie qui est prédestinée par l’Histoire”: la Rome fasciste et les nationalistes caucasiens en exil (1928-1939)”, *Oriente Moderno*, LXXXVIII-1, 2008, ss. 66-69.

Türk-Ermeni çatışmasında esas ırkçılık yapanlar çoğunlukla Ermeni milliyetçileridir. Örnek olarak; daha önce hakkında bahsedilen Laurent Leylekian'ın Ekim 2009'da internetten yayınlanan bir makalesindeki sözleri kendini açıklar niteliktedir (bu internet sayfası Şubat 2011'de kapatılmıştır).

*“Evet, lanet olası Türkler suçlular. İyi niyetleri, amaçları veya faaliyetleri ne olursa olsun hepsi suçlu. Yeni doğan bebeğinden yakında ölecek olan ihtiyarına, İslamcısından Kemalistine, Sivaslısından Konyalısına, dindarından ateistine... hepsi suçlu. Ermenistan'a karşı, kendilerine karşı, tarihe karşı ve insanlığa karşı hepsi suçlular.”*

Her neyse, AİHM kararının Ermeni meselesiyle Yahudi Soykırımı arasındaki benzetmenin reddedildiği kısımda, AİHM'in “ırkçılık” suçlamasını reddettiği doğrulanmaktadır.

### **AİHM, sözde “Ermeni soykırımı” ile Yahudi Soykırımı arasında çok belirgin bir ayırım yapmıştır**

“Ermeni soykırımı” tanımlamasına itiraz eden tarihçiler ve diğer herkes için AİHM kararının en önemli kısmı şudur (italik vurgu eklenmiştir):

*“117. Her halükarda, doğası itibariyle tarihi araştırmanın tartışmalı ve tartışmaya açık olması ve nihai sonuçlara ulaşmaya veya nesnel ve kesin gerçekleri ifade etmeye pek imkân vermemesi nedeniyle, mevcut başvurudakine benzer olaylara ilişkin olarak bir ‘genel oydaşma’, özellikle de bilimsel bir oydaşma olabileceği bile kuşkuludur (bkz, bu anlamda, İspanya Anayasa Mahkemesi'nin 235/2007 sayılı kararı, yukarıda 38-40. paragraflar). Bu bağlamda, işbu dava, Holokost suçlarının inkârına ilişkin davalardan açıkça ayrılmaktadır (bkz, örneğin, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi tarafından görülen Robert Faurisson- Fransa, 8 Kasım 1996, tebliğ no: 550/1993, doc. CCPR/C/58/D/550/1993 (1996)). İlk olarak, sözkonusu davalarda başvuranlar yalnızca bir suçun hukuki niteliğine itiraz etmemiş, bazen gaz odalarının mevcudiyeti gibi çok somut tarihi olguları inkâr etmişlerdir. İkinci olarak, sözkonusu başvuranların mevcudiyetlerini inkâr ettikleri suçlara ilişkin mahkûmiyetlerin, 8 Ağustos 1945 tarihli Londra Antlaşması'na ekli (Nürnberg) Uluslararası Askeri Mahkemesi Statüsü'nün 6. maddesinin (c) fıkrası (yukarıda 19. paragraf) ile sarih bir hukuki temeli bulunmaktaydı. Son olarak, başvuranlar tarafından tartışmaya açılan fiillerin gerçekleştiğinin uluslararası bir mahkeme tarafından açık bir biçimde saptandığı değerlendirilmiştir.”*

Bu paragraf önemli, hatta eşi görülmemiş bir zaferdir. Uluslararası bir mahkeme esasen bariz olan, ancak Ermeni propagandacıları tarafından sert bir şekilde inkâr edilen iki gerçeği fiilen onaylamaktadır:

1) “Ermeni soykırımı” iddiaları için “belirgin bir yasal dayanak” yoktur. Gerçeklere bakılacak olursa, İstanbul’daki 1919-1920 davaları çok ciddi bir şekilde temel savunma haklarını ihlal etmişti. Mahkûm edilenlerin soruşturma aşamasında avukat desteğinden faydalanmalarına izin verilmemiş, çapraz sorgulamaya yer verilmemişti. Nisan ve Ekim 1920 arasında gerçekleşen davalarda ise avukat tutma hakkı bile yoktu. Bu son dönemde açıklanan mahkûmiyetlerin çoğunluğu Ocak 1921’de yapılan temyizde reddedildi. Diğer bütün hükümler ise Lozan Antlaşmasının (1923) içerdiği af sayesinde geçersiz sayıldı.<sup>32</sup>

Bu askeri mahkemelerden çabucak memnuniyetsiz kalan İngiliz yetkilileri,<sup>33</sup> Ocak-Şubat 1919 başları kadar erkence Malta’da kendi mahkemelerini ayarlama niyetlerini doğruladılar. Ancak İngiliz ordusu tarafından el konulan Osmanlı belgeleri, Ermeni nüfusu yok etme niyetini kanıtlamanın tam aksine, açık bir şekilde yerel yetkilileri katliamlara yol açacak önlemler almamaları konusunda uyarıyordu.<sup>34</sup> Bununla bağlantılı olarak, Amerikan arşivlerinde Malta’da gözaltında tutulan 144 Osmanlı yetkilisinin suçunu gösterecek herhangi bir kanıt bulma teşebbüsü tamamen başarısız oldu.<sup>35</sup> Suç ispatlayıcı herhangi bir delil bulma konusunda tüm umutlarını kaybeden İngiliz yetkilileri,<sup>36</sup> iki dalga halinde 1921 yılında tutsakları serbest bıraktılar.<sup>37</sup>

2) “Soykırım” iddiasını da içerecek şekilde 1915-16 Ermeni tehcirleriyle ilgili olarak bir akademik tartışma mevcuttur.<sup>38</sup>

32 Maxime Gauin ve Pulat Tacar, “State Identity, Continuity, and Responsibility: The Ottoman Empire, the Republic of Turkey and the Armenian Genocide: A Reply to Vahagn Avedian,” *European Journal of International Law*, XXIII-3, Ağustos 2012, ss. 821-835, <http://ejil.org/pdfs/23/3/2308.pdf>

33 Memorandum of the Armeno-Greek section of the British High Commissioner in İstanbul, forwarded to London by Admiral Calthorpe on August 1st, 1919, The National Archives (Kew Gardens/London), FO 371/4174/118377, f° 256.

34 Salâhi R. Sonyel, “Armenian Deportations: A Reappraisal in the Light of New Documents,” *Belleten*, Ocak 1972, ve, aynı yazar tarafından, *The Displacement of Armenians: Documents*, Ankara: TTK, 1978 (Orijinallerini FO 371/4241/170751 ve FO 371/9158/5523’de kontrol ettim).

35 Letter of Ambassador Geddes to the Foreign Office, 13 Temmuz 1921, FO 371/6504/E 8519. Aynı zamanda R. C. Lindsay’ın D. G. Osborne için olan el yazısı notlarına bakınız, tarih verilmemiş (Osborne’nun cevabı 29 Ocak 1921 tarihli), FO 371/6499/E1445.

36 Letter of judge Lindsay Smith to the High Commissioner, 24 Ağustos 1921 (savcının görüşüne hitaben), FO 371/6504/E 10023.

37 Guenter Lewy, *The Armenian Massacres in Ottoman Turkey* (Salt Lake City: University of Utah Press, 2005). s. 127.

38 Örnek olarak bakınız: Edward J. Erickson, *Ottomans and Armenians: a Study in Counter-Insurgency* (London: Palgrave MacMillan, 2013); Michael M. Gunter, *Armenian History and the Question of Genocide* (London: Palgrave MacMillan, 2011); Lewy, *The Armenian Massacres...*

Yahudi Soykırımı hâkli bir şekilde hem AİHM hem de BM tarafından, varoluşu ve ardındaki niyeti herhangi bir ciddi tartışmaya tabii olmayan tartışılmaz bir gerçek olarak kabul edilmiştir. Varlığına dair yapılan itirazlar genelde ırkçılık yüzünden tetiklenmektedir ve dahası, son birkaç on-yılda (özellikle de 1967'deki Altı Gün Savaşı sonrasında) Yahudi düşmanlığını yaymak için bir araç olarak kullanılmaktadır.<sup>39</sup> Ancak New York Üniversitesi'nde hukuk profesörü olan Joseph Weiler'in belirttiği gibi: "[‘Ermeni soykırımı’] isimlendirilmesinin kendisi bile çok tartışmalıdır."<sup>40</sup>

Aslında tam tersine, BM İnsan Hakları Komitesinin 1996'da yayınlanan ve AİHM'in Perinçek İsviçre'ye Karşı kararında atıfta bulunduğu kararında şöyle bir hükümde bulundu:

*“9.6 Yazarın cezai hükmünden dolayı ifade özgürlüğüne getirilen sınırlamanın, Sözleşmenin belirttiği amaçlar çerçevesinde olup olmadığını belirlemek için; 19. maddenin 3. paragrafının ifade özgürlüğüne yönelik hangi kısıtlamalara izin verdiğini 10. Genel Yorum’da belirttiği gibi, Komite belirme çalışmasına kısıtlamaların diğer kişilerin veya toplumunun tamamını çıkarlarıyla bağlantılı olabileceğini not ederek başlar. Yazar tarafından yapılan beyanatlar tam çerçevesi içerisinde okunduğu zaman, Yahudi düşmanı hisleri uyandırmak veya güçlendirmek amacıyla olduğu anlaşılmakta olduğu için, yapılan kısıtlama Yahudi topluluğunun Yahudi düşmanlığı olan bir ortamın yarattığı korkudan uzak bir şekilde yaşama isteklerine hizmet etmiştir. Bu nedenle Komite, yazarın ifade özgürlüğüne yapılan kısıtlamanın Sözleşmenin 19. maddesinin, 3. paragrafı (a) tarafından izin verildiğine karar kılmıştır.*

*9.7 Son olarak Komite’nin, yazarın ifade özgürlüğüne yapılan kısıtlamanın gerekli olup olmadığını değerlendirmesi gerekmektedir. Komite, Devlet tarafının Gayssot Yasasının geçirilmesinin ırkçılık ve Yahudi düşmanlığına karşı verilen mücadele için olduğu savını not etmiştir. Komite aynı zamanda; bir Fransız Hükümeti mensubu olan, o dönemin Adalet Bakanının, Yahudi Soykırımı inkârı Yahudi düşmanlığının temel aracıdır ifadesini de not etmiştir. Sınırlamanın gerekliliği yönünde Devlet tarafının konumunun geçerliliğini zayıflatacak önünde herhangi bir sav mevcut olmadığı için Komite, Bay*

39 Yahudi düşmanlığı ve Yahudi Soykırımı inkârcılığı arasında bağlantıyı gösteren inandırıcı kaynak için bakınız: Lucy S. Dawidowicz, “Lies About the Holocaust,” *Commentary*, Aralık 1980, ss. 31-37; Valérie Igounet, *Histoire du négationnisme en France* (Paris: Le Seuil, 2000); Nicolas Lebourg and Joseph Beauregard, *François Duprat, l’homme qui réinventa l’extrême droite, de l’OAS au Front national* (Paris: Denoël, 2012).

40 Joseph Weiler, “Editorial,” *European Journal of International Law*, vol. 23, n° 3, Ağustos 2012, s. 608, <http://ejil.org/pdfs/23/3/2297.pdf>

*Faurisson'un ifade özgürlüğüne getirilen sınırlamanın Sözleşmenin 19. maddesinin 3. paragrafının anlamı içerisinde gerekli olduğundan tatmin olmuştur.*"<sup>41</sup>

Bu karardan sonra Robert Faurisson'un Yahudi düşmanlığı ve Nazizme yönelik olan hayranlığıyla ilgili yeni deliller ortaya çıktı: Faurisson bu yöndeki hislerini Nazi gaz odalarının gerçekten de var olduğunu inkâr etmeye başlamasından seneler önce, yani 1950lerin başı kadar erken ifade etmişti.<sup>42</sup>

AİHM'in kendisi benzer bir şekilde Garaudy Fransa'ya Karşı davasında şöyle karar kılmıştı:

*"Ancak, davacının [Roger Garaudy] kitabında yaptığı gibi, Yahudi Soykırımı gibi açıkça belirlenmiş olan tarihi gerçeklerin varlığını inkârı, hiçbir şekilde gerçeklerin arayışı ile ilgili olan tarihsel araştırmalara benzer bir çalışma niteliğinde değildir. Bu tür bir yaklaşımın amacı ve sonucu tamamen farklıdır, çünkü esasen istenen Nasyonal Sosyalist rejimin tekrar canlandırılması ve sonuç olarak mağdurların kendilerini tarihin yalanlanması ile suçlamaktır. Bundan dolayı insanlığa karşı işlenen suçların inkârı, bir halk olarak Yahudilere yapılan karalama ve nefret kışkırtmasının en vahim hali olarak ortaya çıkmaktadır. Tarihsel gerçeklerin inkârı veya gözden geçirilmeye çalışılması, ırkçılığa ve Yahudi düşmanlığına karşı verilen mücadelenin değerlerini sorgulamaktadır ve bu sebeple kamu düzenini bozması muhtemeldir. Bu şekilde başkalarının haklarını ihlal etmek demokrasi ve insan hakları ile uyumsuzdur ve yazarlar açık bir şekilde Sözleşmenin 17. Maddesinin yasakladığı tarzda bir hedef alma niyetindedirler.*"<sup>43</sup>

Roger Garaudy (1913-2012) muhtemelen Yahudi Soykırımı inkârcıları arasında en az ırkçı olandı, ancak ne olursa olsun ve tüm temkinlerine rağmen, *Les Mythes fondateurs de la politique israélienne* (ilk olarak 1996'da basıldı) adlı kitabı tartışılmaz bir şekilde Yahudilerin tamamına yöneltilecek bir karalama çalışmasıdır. Bu sebepten ötürü sadece "insanlığa karşı suçları inkâr etmekten" değil, aynı zamanda da bir ırksal, etnik veya dini gruba (Yahudiler) hakaret etmekten mahkûm edilmiştir.<sup>44</sup>

41 *Robert Faurisson v. France*, Communication No. 550/1993, U.N. Doc. CCPR/C/58/D/550/1993(1996). <http://www1.umn.edu/humanrts/undocs/html/VWS55058.htm>

42 Valérie Igounet, *Robert Faurisson: portrait d'un négationniste* (Paris: Denoël, 2012).

43 *Garaudy v. France* (Karar) Dava No. 65831/01, AİHM (24 Haziran 2013), <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-44357>

44 "Le philosophe Roger Garaudy est condamné pour contestation de crimes contre l'humanité", *Le Monde*, 1 Mart 1998. Temyiz mahkemesi hatta yapılan ithamlara bir ırksal, etnik veya dini gruba karşı nefreti kışkırtmayı eklemiştir: "La condamnation de Roger Garaudy est alourdie en appel", *Le Monde*, 18 Aralık 1998.

AIHM tarafından Ermeni meselesi ile Yahudi Soykırımı arasında yapılan ayırım, aslında Paris'teki temyiz mahkemesinin Laurent Leylekian'ın hükmünü onaylayan kararına benzemektedir (karar için yukarı bakınız). Buna ek olarak, Fransa'da Yahudi Soykırımının inkârını bir suç haline getiren Gayssot Yasasının oylamasından önce ve tabii ki sonra da, Fransız hukuku bir kişiyi "Rober Faurisson gibidir" olarak nitelendirmeyi hakaret olarak saymıştır- tabii bu tespit hedeflenen kişi bir ırkçı veya Yahudi Soykırımı inkârcısı değilse geçerlidir.<sup>45</sup>

*AIHM tarafından Ermeni meselesi ile Yahudi Soykırımı arasında yapılan ayırım, aslında Paris'teki temyiz mahkemesinin Laurent Leylekian'ın hükmünü onaylayan kararına benzemektedir (karar için yukarı bakınız). Buna ek olarak, Fransa'da Yahudi Soykırımının inkârını bir suç haline getiren Gayssot Yasasının oylamasından önce ve tabii ki sonra da, Fransız hukuku bir kişiyi "Rober Faurisson gibidir" olarak nitelendirmeyi hakaret olarak saymıştır- tabii bu tespit hedeflenen kişi bir ırkçı veya Yahudi Soykırımı inkârcısı değilse geçerlidir.*

AIHM kararı, mevcut akademik tartışmayı kabul etmeyen ve arşivler ve diğer birincil kaynaklara dayalı savlar yerine hakaret kullanan aşırı Ermenilere karşı hakaret davası açılması için güçlü bir içtihat zemini temin etmektedir. Avukatım olan Patrick Maisonneuve, Paris mahkemesinde Jean-Marc "Ara" Toranian (1976-1983 arası Fransa'daki ASALA sözcüsü, 2010'den beri Fransa'daki Ermeni Dernekleri Koordinasyon Konseyi eşbaşkanı) ve onun internet sayfası olan "armenews.com"daki iki kullanıcına karşı benim adıma hakaret davası açmıştır. Bu iki kişi diğer hakaretlerin yanında beni "inkârcılık" ve "faşizmle" suçlamışlardır. "Faşizm", "ırkçılık" ve hatta "soykırımın son aşamasını"

faaliyete geçirme suçlaması sıkça hakaret davaları için vesile olmaktadır.

2015'ten bir sene önce hakaret karşı verilen tepki sistematik olmalıdır. Doğrusunu söylemek gerekirse, akademik yayınların yeterli olacağına inanmak bir aldanma olur. Ermeni propagandasına karşı çıkan tarihçiler her zaman için hakaret ve tehditlere maruz kalmışlardır, ancak maalesef onseneler boyunca (1977-2005) buna karşın fazla pasif kalmışlardır; ki bu ABD'de Standford Jay Shaw, Justin McCarthy ve Heath Lowry, Fransa'da ise Gilles Veinstein örneklerinden görülebilmektedir.<sup>46</sup> Artık bu tür saldırılara maruz kalan tarihçilerin her türlü yasal araç ile karşı saldırıya geçmeleri gerekmektedir.

45 Bernard Lugan, *Douze années de combat judiciaires (1990-2002)* (Lyon: éditions de *L'Afrique réelle*, tarih yok, tahminen 2002-2003 arası).

46 <http://www.tetedeturc.com/home/spip.php?article15>

## Sonuç

Perinçek davası neticede ve biraz çelişkili bir şekilde (zira Perinçek olmasa, İsveç ırkçılık karşıtı yasası kötüye kullanılmayacaktı) Ermeni meselesiyle ilgi olarak adil bir tartışma için altın bir fırsat sundu. Dürüst olmayan yöntemler ve hakaretler ve aynı zamanda özgürlüğü öldüren tasarılar engellenmelidir. AİHM'in kararı, özgür tarihi araştırma ve tartışmaya yönelik olan iki tehlikeye karşı çok güçlü bir yasal araç sunmaktadır. Bu fevkalade önemli fırsat kaçırılmamalıdır. 1984-85 Créteil mahkemelerinde olduğu gibi, AİHM önünde de yasal ve tarihi savların önemi vardı.

## KAYNAKÇA

### Basılmamış birincil kaynaklar

The National Archives (Kew Gardens/London), FO 371/4174, FO 371/4241, FO 371/6499, FO 371/6504, FO 371/9158.

Celâl Bayar ile Cenevre’de mülakat, Ağustos 2010.

### Basılmış birincil kaynaklar

*Affaire Perinçek c. Suisse* (Karar). Dava No. 27510/08, AİHM, İkinci Dava Dairesi (17 Aralık 2013).

Comité de soutien à Max Kilndjian, *Les Arméniens en cour d’assises. Terroristes ou résistants?* Marseille: Parenthèses, 1983. (Kilndjian davasının stenografik raporu).

Conseil constitutionnel. Décision n° 2012-647 DC. 28 Şubat 2012. <http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/english/caselaw/decision/decision-no-2012-647-dc-of-28-february-2012.114637.html> (resmi İngilizce tercüme).

Conseil constitutionnel. Décision N° 2005-512 DC. 21 Nisan 2005. <http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/lesdecisions/depuis-1958/decisions-par-date/2005/2005-512-dc/decision-n-2005-512-dc-du-21-avril-2005.965.html>

Cour d’appel d’Aix-en-Provence. Arrêt n° 2013/684. 10 Ekim 2013. [http://www.armenews.com/IMG/ARRET\\_QPC\\_CA\\_AIX\\_DU\\_10.10.2013.pdf](http://www.armenews.com/IMG/ARRET_QPC_CA_AIX_DU_10.10.2013.pdf)

Cour d’appel de Paris, pôle 2, chambre 7. Arrêt n° 13/02194. 16 Ocak 2014. [http://www.turquie-news.com/IMG/pdf/ca\\_de\\_paris\\_leylekianoran\\_martz-2.pdf](http://www.turquie-news.com/IMG/pdf/ca_de_paris_leylekianoran_martz-2.pdf)

Cour de cassation, chambre civile. 27 Eylül 2005. n° 03-13622. <http://www.legifrance.gouv.fr/affichJuriJudi.do?idTexte=JURITEXT000007051612&dateTexte=>

Cour de cassation, chambre civile. 6 Ekim 2011. n° 10-18142. <http://www.legifrance.gouv.fr/affichJuriJudi.do?oldAction=rechJuriJudi&idTexte=JURITEXT000024648298&fastReqId=391179403&fastPos=1>

Court of Justice of the European Union, Grégoire Krikorian, Suzanna Krikorian and Euro-Arménie ASBL v European Parliament, Council of the European Union and Commission of the European Communities, Case T-346/03, <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=T-346/03>, <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=49987&pageIndex=0&doclang=EN&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=83798>

Krikorian, Ara (ed.) (1981). *Justicier du génocide arménien : le procès de Tehlirian*. Paris, Diasporas.

*People v. Sassounian* (1986). 182 Cal. App. 3d 361.  
<http://law.justia.com/cases/california/calapp3d/182/361.html>

*Roger Garaudy c. France* (Karar) Dava No. 65831/01, AİHM (23 Haziran 2003). <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-44357>

Sonyel, Salâhi R. (1978). *The Displacement of Armenians: Documents*. Ankara: TTK.

*Terrorist Attack at Orly: Statements and Evidence Presented at the Trial, February 19 - March 2, 1985*, Ankara: Faculty of Political Science, 1985.  
Orijinal Fransızca hali internette mevcuttur:  
<http://www.tetedeturc.com/home/spip.php?article96>

U.N. Committee of Human Rights, Robert Faurisson v. France, Communication No. 550/1993, U.N. Doc. CCPR/C/58/D/550/1993(1996), <http://www1.umn.edu/humanrts/undocs/html/VWS55058.htm>

Yanikian'ın davasının transkripti, 1973:  
<http://www.ataa.org/reference/Yanikian-Trial-Transcript.pdf> and temyiz kararı (1974): Temyiz mahkemesi kararı:  
<http://law.justia.com/cases/california/calapp3d/39/366.html>

## İkincil kaynaklar

Bobelian, Michael (2009). *Children of Armenia*. New York, Simon & Schuster.

“Bobigny: la solidarité arménienne condamnée.” *Hay Baykar*. 10 Mayıs 1985.

Derounian, Arthur (Kış 1949-1950). “The Armenian Displaced Persons.” *Armenian Affairs Magazine*. I-1.

“Document Reveals Dashnag Collaboration With Nazis.” *Congressional Record*. 1 Kasım 1945.

“Dossier: l’affaire Gilles Veinstein.”  
<http://www.tetedeturc.com/home/spip.php?article15>

Erickson, Edward J. (2013). *Ottomans and Armenians: a Study in Counter-Insurgency*. London: Palgrave MacMillan.

“French Judge Assures Gül Over ‘Genocide Denial’.” *Hürriyet Daily News*. 21 Şubat 2014. <http://www.hurriyetaailynews.com/french-judge-assures-gul-overgenocide-denial.aspx?pageID=238&nID=62751&NewsCatID=359>

Gunn, Christopher (2013). “Commemoration for the 40th Year of the First Victims of ASALA.” *Review of Armenian Studies*, n° 27.

Gunter, Michael M. (2011). *Armenian History and the Question of Genocide*. London, Palgrave MacMillan.

Igounet, Valérie (2000). *Histoire du négationnisme en France*. Paris: Le Seuil.

Igounet, Valérie (2012). *Robert Faurisson: portrait d’un négationniste*. Paris: Denoël.

“Indignation en Turquie.” *Le Monde*. 2 Şubat 1984.

“La condamnation de Roger Garaudy est alourdie en appel.” *Le Monde*. 18 Aralık 1998.

Lebourg, Nicolas ve Joseph Beauregard (2012). *François Duprat, l’homme qui inventa Front national*. Paris: Denoël.

“Le philosophe Roger Garaudy est condamné pour contestation de crimes contre l’humanité.” *Le Monde*. 1 Mart 1998.

Lewis, Bernard (2012). *Notes on a Century*. London: Weidenfeld & Nicolson.

Lewy, Guenter (2005). *The Armenian Massacres in Ottoman Turkey*. Salt Lake City: University of Utah Press.

Leylekian, Laurent (Nisan 2014). “Défaire le négationnisme : une ambition intacte.” *Les Nouvelles d’Arménie magazine*, n° 206.

- Lugan, Bernard (Tarih Yok, Tahminen 2002-2003 Arası). *Douze années de combat judiciaires (1990-2002)*. Lyon: éditions de L'Afrique réelle.
- “Procès des boucs émissaires de la répression anti-arménienne à Créteil.” *Hay Baykar*. 12 Ocak 1985.
- “Procès de Kevork Guzelian, Vasken Sislian, Aram Basmadjian et Hagop Djoulfayan.” *Hay Baykar*. 23 Şubat 1984.
- “Procès Van.” *Hay Baykar*. 23 Şubat 1984.
- “Rev. James Karnusian, Retired Pastor and One of Three Persons to Establish ASALA, Dies in Switzerland.” *The Armenian Reporter*. 18 Nisan 1998.
- Penati, Béatrice (2008). “‘C’est l’Italie qui est prédestinée par l’Histoire’: la Rome fasciste et les nationalistes caucasiens en exil (1928-1939).” *Oriente Moderno*, LXXXVIII-1.
- “Quatre Arméniens devant leurs juges — Le Commando suicide Yeghin Kechichian répond de l’occupation sanglante du consulat de Turquie à Paris le 24 septembre 1981.” *Le Monde*. 23 Ocak 1984.
- Reynolds, Michael A. (2011). *Shattering Empires. The Clash and Collapse of the Ottoman and Russian Empires, 1908-1918*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sonyel, Salâhi R. (Ocak 1972). “Armenian Deportations: A Reappraisal in the Light of New Documents.” *Belleten*.
- Şimşir, Bilâl N. (2000). *Şehit Diplomatlarımız (1973-1994)*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Vedel, Georges (2005). “Les questions de constitutionnalité posées par la loi du 29 janvier 2001.” Didier Mauss ve Jeanette Bougrab (ed.), *François Luchaire, un républicain au service de la République* içinde. Paris: Publications de la Sorbonne.
- Weiler, Joseph (Ağustos 2012). “Editorial.” *European Journal of International Law*, vol. 23, n° 3. <http://ejil.org/pdfs/23/3/2297.pdf>

